

En endret sikkerhetspolitisk virkelighet for Norge

Russlands angrep på Ukraina

Russlands brutale angrep på Ukraina 24. februar i fjor forverret den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa kraftig. Krigen har dramatiske konsekvenser først og fremst for ukrainerne. Det russiske regimet er villig til å påføre ukrainerne død og lidelser i et voldsomt omfang. Sivile og sivil infrastruktur som strøm- og vannforsyning blir målrettet angrepet for å gjøre forholdene mest mulig ulevelige. Likevel har ukrainernes ubøyelige vilje til å kjempe for landet, friheten og selvstendigheten bare blitt sterkere for hvert angrep Russland har gjennomført.

De direkte og indirekte konsekvensene av krigen vil vi merke i årene og tiårene som kommer. Et mer komplekst trusselbilde, høyere priser og knapphet på mat og energi, mer fattigdom og økende migrasjon gjør – sammen med konsekvensene av klimaendringer – at utfordringene blir store.

Høyre forventer at Norges støtte til Ukraina fremover forsterkes, både politisk, økonomisk, humanitært og militært. Den langsiktige planen for støtte til Ukraina må svare på Ukrainas behov, og hjelpen må koordineres tett med våre allierte og partnerland i NATO og EU og med FN-systemet. Høyre støtter støttepakken for Ukraina som alle partier i Stortinget unntatt Rødt har samlet seg om.

Høyre vil

- Stå tydelig ved en langsiktig forpliktende støtte til Ukraina. Støtten skal omfatte både humanitær, militær og økonomisk støtte og gjenoppbygging av landet. Ukraina må få effektive våpen for å kunne forsvare sivilbefolkningen mot den russiske aggresjonen, og vi må sammen med andre land bidra til å understøtte våpensystemene vi donerer.
- Delta i internasjonalt arbeid for å stille de som er ansvarlige for krigsforbrytelser i Ukraina til rette.
- Øve diplomatisk press slik at flest mulig land støtter fordømmelser og sanksjoner mot Russland.
- Gi politisk støtte til Moldova og Georgia slik at disse landene ikke blir ofre for russisk aggresjon og påvirkningsaktivitet.
- At Norge så raskt som mulig implementerer nye sanksjonspakker fra EU mot Russland, og løpende vurderer om de særnorske unntakene fra sanksjonene bør opprettholdes, særlig unntaket fra havneforbudet.

Forsvaret må bli sterkere – for Norge og for NATO

Den forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen setter strengere krav til at vi ivaretar vår egen sikkerhet og beredskap, og bidrar til NATOs styrke og evne til kollektiv sikkerhet. Vi vil måtte ta krevende og viktige valg for å oppnå dette. Disse veivalgene må også ses i sammenheng med Finlands og Sveriges inntreden i NATO. For første gang på svært lenge er den militære beredskapen i Norge offisielt hevet.

De siste beregningene viser at forsvarsbudsjettets andel av BNP har falt til 1,43 %. Samtidig er Norge også et av svært få NATO-land som ikke har en forpliktende plan for å nå to-prosentmålet. Det er et stort behov for å styrke Forsvaret ytterligere, og våre allierte har klare forventninger til oss. Derfor er det kritikkverdige at regjeringen har bedt om at et av alternativene forsvarssjefen skal legge frem for den kommende langtidsplanen for Forsvaret innebærer reduserte bevilgninger.

Høyre vil

- At regjeringen i budsjettet for 2024 legger frem en konkret opptrappingsplan for å nå to-prosentmålet i tråd med NATOs vedtak.
- Fylle opp Forsvarets ammunisjonslagre og øke den hjemlige produksjonen av ammunisjon.

- Styrke forsvarsviljen i befolkningen, gjennom blant annet å øke antall vernepliktige, modernisere totalforsvarskonseptet og å øke evnen til å utnytte frivillige bidrag til Forsvaret.
- Sette inn tiltak for å gjøre det mer attraktivt å velge Forsvaret før arbeidslivet for å øke rekrutteringen.
- Styrke karriere- og utviklingsmulighetene i Forsvaret, med mål om at ståtiden blant ansatte i Forsvaret øker.
- Ha nulltoleranse for mobbing og seksuell trakassering i Forsvaret.
- At militært fravær fra obligatorisk undervisningsaktivitet ved høyere utdanningsinstitusjoner skal telles som gyldig fravær, slik at studenter som deltar i militære øvelser ikke mister retten til å gå opp til eksamen.

Styrket vern mot sammensatte trusler

Trusselbildet vi møter i dag og framover, er sammensatt. Det dreier seg blant annet om cyberangrep, påvirkningsaktivitet, spionasje, strategiske oppkjøp og kartlegging av kritisk infrastruktur. Et mer komplekst trusselbilde stiller krav om at vi er kjent med og oppmerksom på sårbarhetene og avhengighetene våre.

De siste årene har vi sett en økende trussel fra utenlandske aktører knyttet til forsøk på innblanding i og påvirkning av demokratiske prosesser og valg. Også nordmenn utsettes for desinformasjon fra utenlandske, ikke-statlige aktører, selv om det ikke er påvist at valg i Norge har blitt forsøkt påvirket. Høyre mener det bør bli tydeligere hvem som har ansvar for å fange opp og gjenkjenne spredning av desinformasjon.

Når etterretnings- og sikkerhetstjenestene trekker frem fremmede staters påvirkningsvirksomhet som en alvorlig trussel mot nasjonale sikkerhetsinteresser, må vi sikre at tjenestene har riktige virkemidler for å møte denne trusselen. Tjenestene peker også på at fremmede makter bruker utenlandsinvesteringer som virkemiddel for å understøtte egne strategiske mål. Summen av investeringer og oppkjøp kan medføre at stater Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med får innflytelse og kontroll over norske ressurser, i strid med norske sikkerhetsinteresser.

Høyre vil at

- Det igangsettes en kartlegging av mulig uønsket informasjonspåvirkning fra utenlandske aktører i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i 2023 og stortingsvalget i 2025.
- Det iverksettes et systematisk og langsiktig nasjonalt arbeid mot falske nyheter og desinformasjon.
- Norge skal jobbe sammen med andre land i bekjempelsen av falske nyheter og påvirkningskampanjer rettet mot demokratiske land og interesser.
- Ansvarsforhold i spørsmål om håndtering av informasjonspåvirkning klargjøres, herunder ansvaret for å kartlegge og analysere informasjonsmiljøet løpende, på tvers av sektorer.
- Lovforslaget om forbud mot samarbeid med fremmed etterretning legges frem for Stortinget snarest mulig.
- Myndighetenes kontroll med eiendomsoverdragelser som truer nasjonal sikkerhet styrkes, ved at lovforslaget om skjerpede regler om eierskapskontroll i sikkerhetsloven legges frem for Stortinget så snart som mulig.
- Norge skal jobbe sammen med EU om å innføre strengere regler for hva selskaper fra land Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med kan eie i Norge og i Europa.
- Sørge for at norsk sikkerhetslovgivning er best mulig koordinert med EU, herunder EUs sanksjoner mot fremmede makter og screeningmekanismer for utenlandske oppkjøp.

Internasjonalt samarbeid, handel og beredskap

Norge er en viktig partner for EU, og samarbeidet vårt med EU må bli enda tettere fordi det tjener våre interesser. Den raske utviklingen i EU gjør at konsekvensene av vårt utenforskap synes bedre og sårbarhetene våre øker. Selv om vår sikkerhetspolitiske forankring er i NATO, har det stor betydning for oss at utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikken blir stadig viktigere for EU.

Høyre vil forsterke samarbeidet med EU for å ivareta norske interesser. Høyre mener at fullt norsk EU-medlemskap er det eneste alternativet til EØS-avtalen. I fravær av fullt norsk EU-medlemskap bør vi i størst mulig grad samarbeide tett med EU, spesielt innen spørsmål som sikkerhet og beredskap.

Tanken om gjensidig frihandel har vært god, og den har gjort oss rikere og ivaretatt norske interesser svært godt. Frihandel har også fremmet demokrati i Europa og Asia i tiårene etter annen verdenskrig. Samtidig har frihandel også skapt avhengigheter til andre land, også land vi ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med. Krigen i Ukraina har vist hvor truende det kan være for vår frihet dersom vi blir avhengige av autoritære regimer.

Det tydeligste beviset er Europas avhengighet av russisk gass, som også påvirker vårt energimarked. Også andre autoritære regimer enn Russland, slik som Kina, søker innflytelse og kontroll i verden. Dette må Norge, som et lite land med en åpen økonomi, være oppmerksomme på. For stor avhengighet av enkeltstående land skaper sårbarheter som kan true vår og våre alliertes sikkerhet. Det betyr ikke at vi skal slutte å handle med land vi ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, men vi må søke å redusere risiko, avhengigheter og eksponering. Samtidig må Norge, sammen med våre allierte, forsøke å frigjøre oss fra ensidig avhengighet av autoritære stater som leverandører av enkeltstående varer.

Høyre vil

- Utnytte våre naturgitte fordeler for å gjøre oss mest mulig selvstendige i produksjonen av strategiske råmaterialer og produkter som for eksempel sjeldne mineraler.
- Inngå strategiske samarbeid med blant annet EU og USA for å redusere vår avhengighet av land Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med.
- Arbeide for en omforent europeisk sikkerhetspolitikk hvor kontinentet gjør seg strategisk og politisk uavhengige land som utgjør en sikkerhetspolitisk trussel, i tett samarbeid med USA.
- Unngå å gjøre oss ensidig avhengige av viktige varer fra land vi ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med.
- At Norge skal samarbeide tett med EU om tiltak som hindrer stater i å bruke handel og investeringer i strid med våre sikkerhetspolitiske interesser.
- Samarbeide med EU og andre europeiske land om å koordinere bistanden og øke handelen med land i sør.
- Arbeide for at Europa og USA står solidarisk sammen med allierte land som blir utsatt for utilbørlig press.